

Індивідуальний підхід до особистості студента у процесі навчальної діяльності в системі вищої освіти

І.П.ДРОЗДОВА, доктор педагогічних наук; Т.М.ШЕПТУН
Харківська національна академія міського господарства

Вихідне і найбільш глибоке розуміння особистості розробляють філософія і соціологія. На цьому тлі психологічна наука розвиває свій специфічний підхід до вивчення особистості і насамперед визначає, які саме складні (комплексні) психічні властивості людини є особистісними, тобто найбільш істотними для індивіда як особистості.

Система роботи з виховання студентів вищої школи України, формування й удосконалення особистості фахівця, її професійного мислення і мовлення передбачає врахування індивідуальних особливостей, рівня пізнавальних можливостей, професійних мотивів й інтересів, специфіки майбутньої діяльності, розуміння суті психічних процесів, що лежать в основі розумової діяльності.

Тому важливим аспектом формування майбутнього інженера є здійснення індивідуального підходу до особистості студента у процесі навчальної діяльності в системі вищої школи, що враховує знання як вікових, особистісних чинників, так й особливостей інтелектуального потенціалу тих, хто прагне оволодіти високоякісними знаннями та практично реалізовувати їх під час процесу професійної комунікації.

В умовах особистісно орієнтованого навчання треба уміти вбачати у студенті особистість, розуміти всю складність і багатогранність його світу, виявляти його спадкові й набуті здібності та перспективи, створювати максимально сприятливі умови для розвитку і творчості, розуміти сутність вчинків і дій, специфіку поведінки, емоцій і почуттів, мотивів і прагнень, ідеалів і переконань. Однак перш ніж розглядати особливості, які впливають на зміст навчання у вищій школі взагалі і процес формування і розвиток професійного мислення і мовлення студентів ВНЗ зокрема, слід проаналізувати те, що їх об'єднує: мету навчання у вищій школі, специфіку діяльності тощо. Адже О.Леонтьєв підкреслював, що організація будь-якого педагогічного процесу здійснюється на основі урахування своєрідності діяльності учнів або студентів.

Студентський вік характеризується максимальним розвитком як фізичних, так і психологічних властивостей, вищих психічних функцій: сприйняття, мислення, пам'яті, уваги, емоцій та почуттів, а також формування і розвитку професійного мовлення. Це найкращий

період для навчання і професійної підготовки, для формування індивідуального стилю діяльності. Головною особливістю студентського віку є усвідомлення власної індивідуальності, саморозвитку й самоактуалізації особистості, становленні світогляду і формуванні образу «Я». У руслі особистісно діяльнісного підходу студент розглядається як активний, самостійно організуючий свою діяльність суб'єкт педагогічної взаємодії. Йому притаманна специфічна спрямованість пізнавальної і комунікативної активності на рішення конкретних професійно орієнтованих завдань. Це означає, що навчальні завдання завжди одночасно спрямовані як на розуміння, осмислення, так і на запам'ятовування і на структурування в пам'яті студента засвоюваного матеріалу, його збереження і цілеспрямовану активність.

Така постановка питання уже знайшла віддзеркалення у цілій низці навчально-методичних розробок, де відзначається нерозривність осмислення, розуміння і закріплення навчальної інформації в пам'яті студентів при розв'язанні проблемних завдань. Активізація пізнавальної діяльності студентів постійно супроводжується організацією запам'ятовування і відтворення навчальної інформації.

Отже, для розв'язання головного завдання викладача ВНЗ – розкриття особистості студента – викладачеві необхідні не тільки досконалі знання свого предмета, але й уміння ввійти в контакт зі студентом, зацікавити його. Відомо, що ставлення до викладача студент переносить і на предмет, що вивчає. Авторитет викладача має пряме відношення до результатів навчання і впливає не тільки на навчання, але і на тих, хто навчається.

Ефективність навчання забезпечується через подання системи навчальних завдань як системи проблемних ситуацій і досягнення максимального залучення студентів до їх вирішення, що досягається методикою проведення занять, яку можна схарактеризувати як контактну взаємодію (на протилежність авторитарному стилю).

Необхідно врахувати важливий момент психології впливу: найбільш сильно впливає не повідомлення слова як таке, а сам комунікант як реальна особистість, що вступає в сферу життєдіяльності реципієнта. Переконливість, ерудованість, демократичність і такт викладача є при цьому значно сприятливими чинниками.

Працюючи зі студентом, дорослою людиною, викладач не враховує й апелює до його здатності розмірковувати, думати, створювати власну життєву позицію, формувати світогляд. Тому

найважливішою ланкою навчального процесу є вплив на студентів (чинник контакту), удосконалення його форм і прийомів, урахування й опора на нього, тобто умови інтенсифікації навчання за фахом як засобу формування професійної компетенції.

Таким чином, студенти, що вступають до ВНЗ нефілологічного профілю, мають передумови до навчання професії у вигляді накопичених знань, сформованих навичок і умінь у загальноосвітніх (освітній досвід) середніх і спеціальних навчальних закладах. Сформований досвід студентів ВНЗ виступає необхідною базою оволодіння ними знаннями, навичками й уміннями, достатніми для формування і розвитку професійного мислення і мовлення з конкретної професії (предметно-професійний досвід).